

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№1
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 326 sahifa,
5-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Talabalarda tolerantlikni shakllantirish zarurati va samaradorligi.....	28
Bafayev Muxiddin Muxammadovich	
Muhandislik grafikasi bo'yicha raqamli kompetensiyalarni shakllantirishda grafik dasturlardan foydalanish metodikasini yaratish	34
Axmatova Asila Akmaljon qizi	
Investigation on the Efficacy of Pedagogical Approaches in Virtual Learning	37
Burkhonova Zarafuz Qobilovna, Makhmudov Shaxboz Muzzafarovich	
The Role of Input And Interaction in Second Language Acquisition.....	40
Dilorom Poyonova	
Muhandislik yo'nalishida kartografiya fanini integratsiyalashgan holda o'qitish	45
Kazakbayeva Muxabbat Turabayevna	
Incorporation of Moocs Into the Digital Educational Framework for the Development of Professional Speech Culture.....	49
Kudrat-Zoda Kamola Alisherovna	
Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process	52
Makhmudova Ugliy Baxtiyarovna	
Kognitiv yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning media savodxonligini rivojlantirish	57
Mirzayeva Mayramxon Zaynobiddinovna	
Transformatsion yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirish.....	61
Mirzayeva Ziyoda Uktamjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni tanqidiy fikrlashga o'rgatish	65
Qurbonboyeva Gulnoza Mahmud qizi	
An Online Service that Integrates Up-To-Date Content From Well-Known Mooc Platforms	68
Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Abdurahmonova Osiyo Jahongirovna	
The Fourth Phase of Distance Education: Integrated Technologies and Moocs	71
Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, TaranenkoTatyana Viktorovna	
Gamifikatsiya orqali iqtidorli o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini oshirish	74
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Xaytbayeva Malika Qobil qizi	
Boshlang'ich ta'lim fanlarini didaktik o'yinlar orqali tushuntirish	77
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Shomaxsudova Diyora Dilshod qizi	
O'smirlar orasida alkogolizm, giyohvandlik va toksikomaniya profilaktikasi	80
Sh. F. Mustafayeva	
Educational Physics Experiments: Methods and Didactic Strategies for Developing Critical Thinking in Students	85
Turayev Alimjan Bahriddinovich	
The Problems of Remote Learning Technology and Global Trends in University Education Development.....	88
Tursunov Begzod Sherzodovich, Shukurova Madina	
A Case Study of Humanities Disciplines Using Massive Open Online Courses as a Resource for Blended Learning	91
Tursunov Begzod Sherzodovich, Eshkabilov Kodirali Davlatmuratovich	
Modern Education and Training Practices for Future Dentists	94
Turumova Marjona Bahodirovna	
Kommunikativ yondashuv asosida nutqiy kompetensiyani shakllantirish.....	98
Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna	

Maktabgacha ta'lim jarayonida mutaxassislik fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar: amaliy muammolar va ularning innovatsion yechimlari	102
<i>Xabibulayeva Shaxrizoda O'ktam qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarda nutq o'stirish darslari orqali Soft Skills ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy pedagogik psixologik asoslari	106
<i>Xoldarova Mubina Qudratbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi muhit va uning turlari	110
<i>Xolmirzayeva O'g'iloy Murotali qizi</i>	
Развитие компетенций студентов-биологов в изучении языков	114
<i>Абдуллаева Нигора Курбановна</i>	
Формирование интереса и повышение эффективности школьного урока физической культуры	118
<i>Мукимов Олим Эргашевич</i>	
Incorporation of Massive Open Online Courses Into the Higher Education Framework	122
<i>Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Nasrullayev Javlonbek Tal'atjonovich</i>	
Совершенствование инновационной методики социально-педагогической деятельности будущих педагогов в полилингвальной среде с использованием искусственного интеллекта	125
<i>Хужаниязова Гузаль Юлдашевна</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini xalq og'zaki ijodi asosida rivojlantirish	130
<i>Abduraximova Muxabbat Allayevna</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'rganiladigan nostandart masalalar	133
<i>Karimova Kunduz Ruzibayevna, Yo'ldosheva Tojigul Ulug'bek qizi</i>	
Video-marketingning iste'molchilar jalb qilinishiga ta'siri: Tiktok va Youtube misolida.....	138
<i>Rustamova Ma'mura Asqar qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv jarayonlarini diagnostika qilish	141
<i>Shorustamboyeva Shahnoza Ulug'bekovna</i>	
The use of Visualization Technology as a New Trend in Teaching the English Language	144
<i>Tursunoy Ortiqova</i>	
Didaktik drama asosida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda narrativ yondashuvning asosiy tushunchalari tahlili	149
<i>Xolbayeva Dildora Azizovna, Sadiyeva Shaxnoza Xusanovna</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini o'qitishda work-based learning metodikasini qo'llash ..	153
<i>Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi</i>	
Bo'lajak shifokorlarni tibbiy amaliyotga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	156
<i>Murtazayeva Nasiba Komiljonovna</i>	
Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'limni tashkil etish	159
<i>Xusnidinova Saodat</i>	
Muloqot madaniyati asosida liderlik fazilatlarini shakllantirishning samarali usullari	163
<i>Djumayeva Dildora Isroilovna</i>	
Integrating Quizlet, Kahoot, and Padlet Into Vocabulary Instruction: An Experimental Study With Undergraduate Philology Students.....	167
<i>Inoyatova Umida Boxadir qizi</i>	
Advantages and Disadvantages of Teaching Students Via Competent Based Approach in Order to Improve Their Listening and Speaking in Finland	171
<i>Abdukhakimova Kamola Akmalovna, Rahmatova Mohijahon Ahmad qizi</i>	
Kimyo ta'limida iqlim o'zgarishlariga oid ilmiy ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirish	175
<i>Akbarova Saidaxon Rustamovna</i>	
Tibbiyot oliy ta'limida pediatriya talabalari klinik fikrlashini rivojlantirishda muammoli ta'lim metodlarining roli.....	180
<i>Atadjanova Shaira Xalilovna, Umarkulov Muxtorali Islomkulovich</i>	

Individual ta'lim muhiti asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kasbiy-metodik tayyorlashni takomillashtirish.....	185
<i>Azamatova Dildora Shuxrat qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim-tarbiya tizimida raqamli ta'limni joriy etishning innovatsion yondashuvlari va samaradorlik omili.....	189
<i>Babayeva Dilnoz Xaydarovna</i>	
O'qish savodxonligini oshirishda xalqaro tadqiqotlarning o'rni (PISA va PIRLS)	192
<i>Barakayeva Shahnoza Fazliddin qizi</i>	
Yosh rahbarlarda boshqaruv stressining namoyon bo'lishi va boshqaruv faoliyatiga moslashuv muammolari: ta'lim tizimi sharoitida psixologik holat tahlili.....	195
<i>Djavgarova Dilfuza Shuxrat qizi</i>	
Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlardan foydalanish asosida oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish strategiyalari.....	199
<i>Duvlayeva Nozigul Xolmuxammad qizi</i>	
Enhancing English Learners' Pronunciation Through AI-Based Language Applications.....	203
<i>Egamova Munisa Khakim kizi</i>	
Maktab ta'lim tizimining dars jarayonlarida elektron qo'llanmalardan samarali foydalanish.....	208
<i>Kodirov Akbar Shuxratovich</i>	
Improving the Methodology of Teaching Biochemistry in Medical Higher Education Institutions Through Virtual Laboratory Tools	213
<i>Mamadaliyeva Zarina Rakhmat kizi</i>	
O'smirlarda kommunikativ tolerantlik muammosining nazariy-metodologik asoslari.....	218
<i>Mirsidikova Aziza Mirvohidovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining sog'lom turmush tarzini tashkil etishning nazariy asoslari	221
<i>Muxtorova Xusnidaxon Abdug'oprovna</i>	
Improving the Theoretical and Methodological Foundations for Integrating Generative Artificial Intelligence Technologies Into English Language Teaching in Higher Education	226
<i>Nigmatova Nozimakhon Ulugbek kizi</i>	
Maktabgacha ta'lim va oila hamkorligi: zamonaviy yondashuvlar va ilmiy asoslar.....	229
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida iqtidorli talabalarning ilmiy va ijodiy kompetensiyalarini aniqlashga yo'naltirilgan axborot tizimini yaratish	233
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Ro'zimatova Saidaxon Abdivoixid qizi</i>	
O'quvchilarni o'zbek xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida vatanparvarlik ruhida tarbiyalash pedagogik muammo sifatida.....	237
<i>Qodirqulov Nodirbek Hamroqul o'g'li</i>	
Oliy ta'lim tizimida talaba-qizlarning kasbiy, madaniy va kommunikativ faoliyatlarini samarali tashkil etish	242
<i>Qurbonova G. M.</i>	
Kasbiy tayyorgarlik jarayonida refleksiv yondashuvning metodologik asoslari	245
<i>Raxmatova Shaxnoza Oybek qizi</i>	
Inkluziv ta'limda pedagogik diagnostika: maxsus ehtiyojli o'quvchilarning o'quv yutuqlarini baholash	248
<i>Norqobilova Rayxona Davlatovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	252
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process	254
<i>Shaymatova Aziza</i>	
Dasturiy-metodik majmuani ishlab chiqish bosqichlari hamda pedagogik talablar.....	259
<i>Soliyeva Gavharoy Yodgorjon qizi</i>	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda pedagogik metod va o'yinlarning samaradorligi	265
<i>Suyarova Orzigul Sodiq qizi</i>	

Yoshlarni nikohga tayyorlashda shaxsiy omillar va psixologik yetuklik.....	269
To'xtamatova Nargizaxon Abdullayevna, Buranova Sevara Sa'dullayevna	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimida rahbarlarning liderlik kompetensiyalarining hozirgi holatini diagnostika qilish	273
Taylakova Dilnoza Norbekovna, Latifova Mavjuda Xurramovna	
Ta'limga o'qib tushinishni sun'iy intellekt bilan integratsiya qilish imkoniyatlari va pedagogik strategiyalari.....	276
Umarov Bahrom Norboyevich	
Talabalar mobilligi jarayonida pedagogik qo'llab-quvvatlash mexanizmlari.....	281
Xabibullayev Alimardon Xidoyatillayevich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarni tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning roli va ahamiyati.....	286
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi	
Boshlang'ich sinflarda chet tilini o'rganishning ahamiyati va undagi zamonaviy yondashuvlar	289
Yoqubjonova Mohlaroyim Abdumalik qizi	
O'smir shaxsida refleksiyani shakllanishida ota-ona munosabatlarning ta'siri	292
Yulchiboyeva Dilfuza Ergasheva	
Boshlang'ich ta'limda geymifikatsiya orqali til kompetentligini rivojlantirish.....	297
Zakirova Sohila Muxtoraliyevna, Nurmuhamedova Dilshoda Zaynobiddin qizi	
Профессиональная этика педагога высшего учебного заведения	302
Журабекова Хабиба Мадаминовна	
Ортодонтியда миотерапиya: миогимнастик дентоальвеоляр apparatlarni qo'llashning taqqoslama tavsifi	305
Tursunov Begzod Sherzodovich, Sayfulayeva Aziza Anvarovna	
Музейная педагогика на уроках воспитания в средней школе: методика включения музейных практик в процесс обучения и воспитания подростков	308
Умрихина Виктория Игоревна	
21st Century Dental Innovation Technologies: An Overview	314
Khojimurodov Burkhon Ravshanovich	
Цели и задачи педагогических систем, основанных на конструктивизме в общеобразовательных школах	317
Шарипова Шахноза Шавкат кизи	
Способы повышения мотивации учащихся при изучении русского языка.....	321
Эшонкулов Хамрокул Маматкулович	

O'ZBEKISTON UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMIDA RAHBARLARNING LIDERLIK KOMPETENSIYALARINING HOZIRGI HOLATINI DIAGNOSTIKA QILISH

Taylakova Dilnoza Norbekovna
Oriental universiteti dotsenti, PhD

Latifova Mavjuda Xurramovna
Toshkent shahar Shayxontohur tumanidagi
192-maktabning boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim tizimida rahbarlarning liderlik kompetensiyalarining hozirgi holatini diagnostika qilish hamda rahbarlarning liderlik qobiliyatlarini baholash usullari, jumladan, so'rovnoma, intervyu va kuzatuv metodlari orqali o'tkazilgan diagnostika natijalari tahlil etilgan. O'zbekiston ta'lim tizimida rahbarlarning strategik fikrlash, jamoani boshqarish, innovatsiyalarni joriy etish va motivatsiya qilish kabi asosiy kompetensiyalarning rivojlanish darajasi aniqlanadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, rahbarlarning liderlik kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar beriladi, bu esa ta'lim sifatini oshirish va tizimni modernizatsiya qilishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: umumiy o'rta ta'lim, rahbarlar, liderlik kompetensiyalari, diagnostika, baholash usullari, strategik boshqaruv, ta'lim sifati.

Abstract: This article examines the diagnosis of the current state of leadership competencies among school leaders in the general secondary education system, as well as analyzes the results of diagnostics conducted using methods for assessing leadership abilities, including questionnaires, interviews, and observation. The level of development of key competencies of leaders in the Uzbekistan education system is determined, such as strategic thinking, team management, implementation of innovations, and motivation. Based on the research findings, recommendations are provided for developing leadership competencies of school leaders, which contribute to improving the quality of education and modernizing the system.

Key words: general secondary education, school leaders, leadership competencies, diagnosis, assessment methods, strategic management, quality of education.

Аннотация: В данной статье рассматривается диагностика современного состояния лидерских компетенций руководителей в системе общего среднего образования, а также анализируются результаты диагностики, проведенной с использованием методов оценки лидерских способностей руководителей, включая анкетирование, интервью и наблюдение. Определяется уровень развития основных компетенций руководителей в системе образования Узбекистана, таких как стратегическое мышление, управление командой, внедрение инноваций и мотивация. На основе результатов исследования даются рекомендации по развитию лидерских компетенций руководителей, что способствует повышению качества образования и модернизации системы.

Ключевые слова: общее среднее образование, руководители, лидерские компетенции, диагностика, методы оценки, стратегическое управление, качество образования.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasidagi islohotlar, xususan, umumiy o'rta ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jara-yonida maktab rahbarlarining roli tobora ortib bormoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Rahbarlarning liderlik kompetensiyalari ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarda zamonaviy ko'nikmalarni shakllantirish va innovatsiyalarni joriy etishda hal qiluvchi omil hisoblanadi ^[1].

O'zbekiston ta'lim tizimida rahbarlarning liderlik qobiliyatlari hozirgi kunda yetarli darajada rivojlanganmi? Bu savol ta'lim islohotlarining samaradorligini baholashda markaziy o'rin tutadi. So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari, jumladan, maktab direktorlari uchun menejerlik sertifikatlari tizimini joriy etish, rahbarlarni tanlashda raqobatbardoshlikni oshirish va ularning malakasini doimiy ravishda oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar qabul qilindi ^[2]. Masalan, 2023-yilda maktab direktorlari lavozimiga nomzodlarni baholash va sertifikatlash tizimi yo'lga qo'yildi, bu esa rahbarlarda strategik boshqaruv, jamoani motivatsiya qilish va innovatsiyalarni joriy etish ko'nikmalarini talab qiladi ^[3].

Liderlik kompetensiyalari strategik fikrlash, jamoani boshqarish, innovatsiyalarni joriy etish, motivatsiya qilish va o'quv jarayonini samarali tashkil etishni o'z ichiga oladi. Ushbu kompetensiyalar ta'lim rahbarlarida yetarli darajada shakllangan bo'lsa, maktablar ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarni global raqobatbardoshlikka tayyorlashda muvaffaqiyatga erishadi. Aks holda, tizimda qoloqlik va samarasizlik kuzatilishi mumkin ^[4].

Maqolaning maqsadi O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimida rahbarlarning liderlik kompetensiyalarining hozirgi holatini diagnostika qilish, baholash usullari orqali natijalarni tahlil etish va rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdir. Tadqiqotda so'rovnoma, intervyu va kuzatuv metodlari qo'llanilgan bo'lib, bu usullar rahbarlarning real faoliyatini baholashga imkon beradi ^[5].

Ushbu tadqiqotning dolzarbligi O'zbekistonning 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ta'limni rivojlantirishga qaratilgan maqsadlarda namoyon bo'ladi. Shuningdek, xalqaro tajribalar, masalan, AQSh va Yevropa mamlakatlaridagi ta'lim rahbarligi dasturlari (ELDP kabi loyihalar) O'zbekistonda rahbarlarni tayyorlashda foydali bo'lishi mumkin ^[6].

Rahbarligining nazariy asoslari, liderlik modellari (masalan, transformatsion liderlik va taqsimlangan liderlik) va O'zbekiston kontekstidagi o'ziga xosliklari ko'rib chiqiladi. Natijada, rahbarlarning kompetensiyalari ta'lim tizimining samaradorligiga bevosita ta'sir qilishi isbotlanadi.

TADVIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi rahbarlarning liderlik kompetensiyalarini diagnostika qilishga qaratilgan bo'lib, aralash usullar (mixed methods) asosida olib borildi. Tadqiqotda quyidagi usullar qo'llanildi ^[7]:

1. **So'rovnoma (anketa):** O'zbekistonning turli hududlaridagi 150 nafar maktab direktori va direktor o'rinbosarlari orasida o'tkazildi. So'rovnoma liderlik kompetensiyalarining asosiy komponentlarini (strategik fikrlash, jamoani boshqarish, innovatsiyalarni joriy etish, motivatsiya qilish) baholash uchun 5 balli Likert shkalasidan foydalanildi. Savollar xalqaro standartlarga (masalan, NEA Leadership Competencies Framework) asoslangan holda ishlab chiqildi ^[8, 9].
2. **Intervyu:** 30 nafar rahbar bilan chuqur intervyu o'tkazildi. Intervyu yarim strukturaviy bo'lib, rahbarlarning real tajribasi, qiyinchiliklari va muvaffaqiyatlarini ochib berishga yo'naltirildi. Savollar ochiq va yopiq turdagi bo'ldi.
3. **Kuzatuv:** 20 ta maktabda rahbarlarning faoliyatini bevosita kuzatish orqali baholandi. Kuzatuvda rahbarlarning jamoaviy yig'ilishlarni o'tkazishi, o'qituvchilar bilan munosabati va innovatsion loyihalarni amalga oshirishi tahlil qilindi.

Namuna tanlashda qatlamli (stratified) usuldan foydalanildi: Toshkent shahri, viloyat markazlari va qishloq maktablari rahbarlari teng taqsimlandi. Tadqiqot 2025-yilda olib borildi va natijalar SPSS dasturida statistik tahlil qilindi (o'rtacha ko'rsatkichlar, korrelyatsiya va dispersiya analizi).

Metodologiyaning ishonchligi Cronbach alfa koeffitsienti (0.85) orqali tasdiqlandi. Tadqiqot etik norma-larga rioya qilgan holda anonimlik va ixtiyoriy ishtirokni ta'minladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari rahbarlarning liderlik kompetensiyalari darajasini quyidagicha ko'rsatdi:

1. **Strategik fikrlash:** O'rtacha baho 3.2 (5 ballidan). Rahbarlarning 60% maktabni uzoq muddatli rivojlantirish rejasini ishlab chiqa oladi, ammo resurslar yetishmasligi va byurokratik to'siqlar tufayli amalga oshirishda qiyinchiliklar mavjud.
2. **Jamoani boshqarish:** O'rtacha 3.8. Rahbarlar o'qituvchilar bilan yaxshi munosabat o'rnatgan, ammo yosh o'qituvchilarni jalb qilish va ularni saqlab qolishda muammolar bor (45% rahbarlar bu sohada zaif).

3. **Innovatsiyalarni joriy etish:** O'rtacha 2.9 – eng past ko'rsatkich. Faqat 35% rahbarlar raqamli texnologiyalarni faol joriy etmoqda. Qishloq maktablarida bu ko'rsatkich 2.5 ga tushadi.
4. **Motivatsiya qilish:** O'rtacha 3.5. Rahbarlarning 70% o'qituvchilarni rag'batlantirishda muvaffaqiyatli, ammo moddiy rag'batlantirish cheklanganligi sababli samaradorlik past.
5. **Umumiy natija:** Liderlik kompetensiyalari o'rtacha 3.35 ballni tashkil etadi, bu o'rtacha darajadan biroz yuqori, ammo innovatsiya va strategik rejalashtirishda zaifliklar mavjud. Hududiy farqlar katta: shahar rahbarlari (3.8) qishloq rahbarlaridan (2.9) yuqori.

Intervyu natijalari rahbarlarning malaka oshirish kurslariga ehtiyojini ko'rsatdi. Kuzatuvda rahbarlarning 55% jamoaviy qaror qabul qilishda faol.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimida rahbarlarning liderlik kompetensiyalari o'rtacha darajada ekanligini ko'rsatdi. Eng kuchli tomon – jamoani boshqarish, zaif tomon – innovatsiyalarni joriy etish.

1. Rahbarlarni malaka oshirishda xalqaro dasturlarni (ELDP kabi) kengaytirish.
2. Menejerlik sertifikatlash tizimini takomillashtirish va KPI asosida rag'batlantirishni kuchaytirish.
3. Raqamli liderlik va innovatsion boshqaruv bo'yicha maxsus kurslar tashkil etish.
4. Qishloq maktablari rahbarlari uchun alohida dasturlar ishlab chiqish.

Ushbu tavsiyalarni amalga oshirish ta'lim sifatini oshirish va tizimni modernizatsiya qilishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. American Councils for International Education, "Educational Leadership Development Program (ELDP) in Uzbekistan," 2025. [Online]. Available: <https://uzbekistan.americancouncils.org/eldp-en>.
2. Ministry of Preschool and School Education of Uzbekistan, "Regulation on Managerial Certificates for School Directors," 2023.
3. V. M. Robinson, "Student-Centered Leadership," Jossey-Bass, 2011.
4. NEA, "Leadership Competencies Framework," National Education Association, 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi," PF-60, 2022.
6. World Bank, "Education Sector Plan for Uzbekistan 2019-2023," 2019.
7. UNICEF, "General Secondary Education in Uzbekistan," 2024. [Online]. Available: <https://www.unicef.org/uzbekistan/en/general-secondary-education>.
8. F. Shahrokhi et al., "Professional Development for School Leaders in Uzbekistan," George Mason University, 2025.
9. S. K. Mirziyoyev, "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik," O'zbekiston Nashriyoti, 2017.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.